

Sygn. akt I C 188/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 października 2021r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy I Wydział Cywilny

w składzie :

Przewodnicząca: **SSO Ewa Gatz- Rubelowska**

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Iwona Gornowicz-Szafrąńska

po rozpoznaniu w dniu 6 października 2021r. w Bydgoszczy na rozprawie

sprawy z powództwa T. Ż.

przeciwko Bankowi (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o zapłatę

1. zasądza od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 230.193,72 zł (dwieście trzydzieści tysięcy sto dziewięćdziesiąt trzy złote 72/100) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 18 kwietnia 2020r. do dnia zapłaty;
2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 11.817 zł (jedenaście tysięcy osiemset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

SSO Ewa Gatz- Rubelowska

Sygn. akt I C 188/21

UZASADNIENIE

Pozwem skierowanym przeciwko Bankowi (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W., powódka T. Ż. wniosła o zasądzenie od strony pozwanej na swoją rzecz kwoty 230.193,72 zł tytułem bezpodstawnego wzbogacenia pozwanej w związku z nieważnością zawartej przez strony umowy kredytu i pobraniem świadczeń nienależnych w okresie od 8 marca 2011r. do 11 sierpnia 2016r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 18 kwietnia 2020r. do dnia zapłaty.

W ramach roszczenia ewentualnego, powódka domagała się zasądzenia od strony pozwanej na swoją rzecz kwoty 113.277,28 zł tytułem bezpodstawnego wzbogacenia pozwanej w związku z pobraniem środków tytułem spłaty kredytu w zawyżonej wysokości w okresie od 8 marca 2011r. do 11 sierpnia 2016r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 18 kwietnia 2020r. do dnia zapłaty.

Ponadto, powódka wniosła o zasądzenie od strony pozwanej na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych, w tym opłat skarbowych od pełnomocnictw oraz kosztów zastępstwa procesowego w wysokości dwukrotności stawki minimalnej wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia prawomocności wyroku do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu powódka wyjaśniła, że zawarła z pozwanym umowę o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych, udzielony w złotych polskich, waloryzowany kursem CHF. Jako prawne zabezpieczenie kredytu wskazano m.in. hipotekę, której wysokość oznaczono kwotą wyrażoną w złotych polskich. Powódka przyznała jednocześnie, iż

zawierając w/w umowę działała jako konsument w rozumieniu art. 22¹ k.c. Podkreśliła również, że umowa została zawarta przy użyciu wzorca stosowanego przez pozwanego powszechnie w celu zawierania umów o kredyt hipoteczny. Pozwany w toku prezentowania oferty kredytowej powódce nie przedstawił rzetelnych informacji pozwalających ocenić rozmiar ryzyka związanego z produktem powiązany z walutą obcą oraz konsekwencji ekonomicznych zastosowanych w umowie mechanizmów. Powódka stwierdziła też, że łączące ją z pozwanym zobowiązanie powinno zostać uznane jako nieważne z uwagi na przekroczenie granic swobody umów. Pozwany zagwarantował sobie pełną dowolność w zakresie ustalenia wysokości zobowiązań strony powodowej jako kredytobiorcy. Zdaniem powódki, przedmiotowe zobowiązanie jest również sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Powódka skonstatowała, iż pozwany dopuszczając możliwość nieograniczonego zwiększania zadłużenia konsumenta, nie tylko nie chroni go w żaden sposób przed taką ewentualnością, lecz nawet o niej nie poinformował.

Strona powodowa wskazała również, że wady znajdujące się w łączącym strony procesie stosunku obligacyjnym skutkować powinny stwierdzeniem jego nieważności i to zarówno z uwagi na niezgodność pierwotnej treści umowy z przepisami prawa, jak i z uwagi na brak możliwości jego dalszego utrzymania w kształcie pozbawionym kwestionowanych postanowień.

W odpowiedzi pozwany domagał się oddalenia powództwa w całości oraz zasądzenia od powódki na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu pozwany stwierdził, że zawarta z powódką umowa czyni zadość wszystkim wymogom określonym w art. 69 ust. 1 i 2 ustawy- Prawo Bankowe. Stanowczo zaprzeczył, jakoby sposób indeksacji zastosowany w spornej umowie uniemożliwiał określenie wysokości zobowiązania powódki. Wyjaśnił przy tym, że do określenia świadczenia dochodziło każdorazowo po podpisaniu umowy kredytu, kiedy powódka składała u pozwanego dyspozycję wypłaty transzy, w której kredytobiorca określał m.in. datę wypłaty transzy, co jednocześnie umożliwiało obliczenie jej wielkości na dzień wypłaty.

Kontynuując, pozwany stwierdził, że brak jest podstaw do uznania przedmiotowego zobowiązania jako sprzecznego z zasadami współżycia społecznego. Wskazał jednocześnie, że nie miał on żadnej realnej możliwości przewidzenia światowego kryzysu gospodarczego, który rozpoczął się w roku 2008 i związanego z tym zjawiskiem odwrócenia się trendu walutowego i wzrostu ceny kursu kupna franka szwajcarskiego w stosunku do złotówki. Zdaniem pozwanego, wykonał on ciężący na nim obowiązek informacyjny w zakresie ryzyka związanego z wahaniami kursów walut i konsekwencjach zamieszczenia w umowie kredytowej mechanizmów indeksacji. W konsekwencji, pozwany wyraził stanowisko, zgodnie z którym powódka miała świadomość, że prognozowana na chwilę zawierania umowy kredytowej rata w przypadku zmiany kursu waluty lub oprocentowania kredytu może wzrosnąć w sposób nieograniczony.

Pozwany zauważył nadto, że bankowe tabele kursowe były i są opracowywane przez pozwanego na potrzeby rozliczeń walutowych, co nie odbywało się na zasadzie dowolności. Podsumowując, pozwany wskazał, że strona powodowa zmierza do uzyskania rozstrzygnięcia, w którym zostanie wzbogacona kosztem pozwanego.

W dalszym toku procesu strony podtrzymały swoje dotychczas prezentowane stanowiska.

Sąd ustalił, co następuje:

Poszukując możliwości sfinansowania planowanej inwestycji mieszkaniowej (remontu) oraz spłaty innego zobowiązania kredytowego, powódka zgłosiła się do pozwanego. Jego pracownicy przedstawili powódce ofertę kredytu indeksowanego kursem waluty obcej CHF. Po zapoznaniu się z ofertą, powódka w dniu 20 czerwca 2008r. wystąpiła z wnioskiem kredytowym, w którym wskazała kwotę 133.500 zł.

W konsekwencji, po otrzymaniu pozytywnej decyzji kredytowej, w dniu 30 lipca 2008r. r. powódka zawarła z Bankiem (...) S.A. z siedzibą w W. umowę kredytu hipotecznego nr KH/ (...) na kwotę 133.500 zł, która została kredytobiorcy wypłacona w dwóch transzach. Kredyt był indeksowany do CHF po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. Po uruchomieniu kredytu lub pierwszej transzy pozwany był zobowiązany do wysłania kredytobiorcy pisma

informującego o wysokości pierwszej raty kredytu, kwocie kredytu w CHF oraz jego równowartości w PLN zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...), przy czym zmiany kursów walut w trakcie okresu kredytowania mają wpływ na wysokość kwoty zaciągniętego kredytu oraz raty kapitałowo odsetkowej (§ 2 ust. 2 umowy).

Celem przedmiotowego zobowiązania była modernizacja i remont lokalu położonego przy ul. (...) w B. oraz spłata innego kredytu mieszkaniowego. Jako prawne zabezpieczenie kredytu wskazano m.in. hipotekę kaucyjną do sumy 226.950 zł.

Okres kredytowania wynosił 240 miesięcy. Oprocentowanie kredytu ustalono według zmiennej stopy procentowej, które w stosunku rocznym wynosiło 3,7900 %. Oprocentowanie kredytu mogło ulec zmianie w zależności od zmiany stopy referencyjnej LIBOR 3M. Kredytobiorca na podstawie łączącej umowy był zobowiązany spłacić w równych miesięcznych ratach kwotę kredytu w CHF z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z (...) Banku (...) S.A. (§ 7 ust. 1 umowy). Spłata zobowiązania następowała poprzez bezpośrednie potrącenie przez pozwanego należnych mu kwot z rachunku kredytobiorcy.

Integralną częścią umowy stanowił Regulamin kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A. oraz załącznik 3 do umowy. Zgodnie z § 8 ust. 3 Regulaminu, w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej, kwota raty spłaty obliczona jest według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku (...) z dnia spłaty. W § 9 ust. 4 postanowiono, że w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej, Bank w następnym dniu po upływie terminu wymagalności kredytu, dokonuje przewalutowania całego wymagalnego zadłużenia na PLN, z zastosowaniem aktualnego kursu sprzedaży dewiz określonego przez bank w Tabeli Kursów Walut Obcych.

W przypadku wcześniejszej spłaty zadłużenia, kwota wcześniejszej spłaty jest obliczana według kursu sprzedaży dewiz na podstawie obowiązującej w pozwanym Banku (...) (§ 10 ust. 4 Regulaminu).

W załączniku 3 do umowy kredytu hipotecznego, powódka złożyła oświadczenie, na podstawie którego wyraziła zgodę, aby przy pobraniu środków pieniężnych z rachunku bankowego prowadzonego przez pozwanego, Bank stosował kurs/y zgodnie z obowiązującą w Banku (...) S.A. w dniu pobrania środków pieniężnych z rachunku powódki.

Dowód: umowa o kredyt hipoteczny nr KH/ (...) z dnia 30 lipca 2008r., k. 16-20v; Regulamin kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A., k. 23-32; zaświadczenie, k. 41; wniosek kredytowy, k. 140-142; decyzja kredytowa, k. 147-148; parametry symulacji, k. 150; załącznik 3 do umowy, k. 182; oświadczenie, k. 237.

W dniu 20 czerwca 2008r. powódka podpisała również dokument informacyjny dla wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej. W tej broszurze, pozwany zaznaczył m.in., że zaciągając zobowiązanie w walucie obcej, kredytobiorcy narażeni są na ryzyko zmiany kursów walutowych, co może mieć wpływ na wysokość zadłużenia oraz rat.

W tym samym dniu powódka pisemnie oświadczyła, iż zapoznała się z regulaminem kredytu mieszkaniowego oraz cennikiem MilleKredyt DOM.

Dowód: pismo informacyjne wraz z wykresem przykładowej symulacji, k. 144-145; oświadczenie, k. 239.

W dniu 9 lipca 2014r. powódka złożyła pozwanemu wniosek o zmianę rachunku do spłaty zobowiązania kredytowego.

Dowód: skrócony wniosek o zmianę warunków kredytu/ pożyczki, k. 241.

Pismem z dnia 25 marca 2020r. powódka działając za pośrednictwem (...) S.A. złożyła pozwanemu reklamację, domagając się jednocześnie zapłaty przez pozwanego na swoją rzecz kwoty 241.078,08 zł z tytułu nienależnie pobranych świadczeń z umowy kredytowej nr (...) w okresie od dnia 6 września 2008r. do dnia 11 sierpnia 2016r.

w związku z zastosowaniem w umowie niedozwolonych klauzul umownych z uwagi na nieważność przedmiotowej umowy w świetle przepisów prawa. Ewentualnie, powódka wniosła o zapłatę przez Bank na rzecz kredytobiorcy kwoty 116.331,51 zł z tytułu nienależnie pobranych świadczeń z umowy kredytowej nr (...) w okresie od dnia 8.04.2010r. do 11.08.2016r. w związku z zastosowaniem w umowie niedozwolonych klauzul umownych. Pozwany Bank nie spełnił w/w żądań reklamacyjnych powódki.

Dowód: pismo z dnia 25 marca 2020r., k. 33-36v.; pismo z dnia 17 kwietnia 2020r., k. 37-40.

Przy zawieraniu umowy o kredyt hipoteczny, powódka była zapewniana przez pracownika pozwanego, że oferta kredytów indeksowanych do CHF jest najkorzystniejsza. Powódka pomimo, że została uprzedzona o możliwości wahań kursowych, to nie otrzymała szczegółowych informacji na ten temat od pracownika pozwanego. Nie wiedziała również czym są tabele kursowe. Kredytobiorczyni miała co do zasady świadomość tego, że w przypadku wzrostu kursu franka szwajcarskiego, comiesięczna rata również ulegnie podwyższeniu. Nie zdawała sobie jednak sprawy, że wzrost kursu może być znaczny.

Kredyt objęty niniejszym sporem nie był pierwszym kredytem powódki. Powódka w dniu 22 października 2007r. zawarła z Bankiem (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.. Kwota tego zobowiązania została określona na 43.107,36 CHF i miała zostać przeznaczona na wykup lokalu mieszkalnego, stanowiącego własność zakładu pracy położonego w B. przy ul. (...).

Powódka chciała zmienić umowę kredytową w ten sposób, żeby spłacać swoje raty bezpośrednio w walucie indeksacji. Pracownik Banku doradził jej jednak, żeby tego nie robiła ponieważ, będzie to dla niej niekorzystne.

Dowód: e-protokół rozprawy z dnia 6 października 2021r., zeznania powódki, k. 268; umowa z dnia 22 października 2007r., k. 245-248.

W dniu 11 sierpnia 2016r. na wniosek powódki dokonano całkowitej spłaty kredytu objętego umową kredytu nr KH/ (...) z dnia 30 lipca 2008r.

Dowód: zaświadczenie z dnia 17 lutego 2020r., k. 42.

W okresie od 8 marca 2016r. do 11 sierpnia 2016r. powódka z tytułu łączącej ją z pozwanym umowy kredytu uiściła kwotę 230.193,72 zł.

Dowód: zaświadczenia Banku, k. 43-49v; tabelaryczne zestawienie, k. 50-54; zestawienie transakcji, k. 184-213.

Przedstawiony wyżej stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dowody z w/w dokumentów, jak również na podstawie przesłuchania powódki oraz świadka W. T..

Sąd uznał za wiarygodne oraz przydatne dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy dowody z dokumentów zebrane w sprawie albowiem zostały sporządzone we właściwej formie, przewidzianej dla tego typu dokumentów. Dokumenty pozwoliły na pełne odtworzenie stanu faktycznego niezbędnego dla merytorycznego rozpoznania przedmiotowej sprawy. Ponadto, autentyczność tych dokumentów nie budziła wątpliwości Sądu ani stron postępowania. Podkreślić jednak należy, że dokumenty te stanowią wyłącznie wiarygodne źródło treści oświadczeń składanych przez strony. Na ich podstawie, szczególnie w oparciu o treść umowy kredytowej, nie sposób jednak wykazać, że powódce na etapie zawierania umowy, zostały wytłumaczone wszystkie jej postanowienia, a także wynikające z jej podpisania konsekwencje faktyczno- prawne. Bez wątplenia samo podpisanie oświadczeń, którym kredytobiorca potwierdza, że został pouczony o możliwych niekorzystnych wahaniami kursu walut, nie świadczy samo przez się, że powódka faktycznie była ich świadoma. Powódka szczegółowo opisała procedurę towarzyszącą zawarciu, przedmiotowego zobowiązania. Przedstawiła również okoliczności, w których zaproponowano jej zawarcie umowy kredytu hipotecznego indeksowanego kursem CHF, jak również brak możliwości negocjacji poszczególnych postanowień umownych. Jako konsument, a zatem słabsza strona obrotu gospodarczego polegała na zapewnieniach pracowników pozwanego, którzy podkreślali stabilność kursu franka szwajcarskiego. Zeznania te należało zatem

uznać za szczere, logiczne i wewnętrznie spójne. Dodać również trzeba, że pozwany pomimo rozbudowanej i drobiazgowej polemiki z argumentacją przedstawioną przez stronę powodową, nie zdołał ostatecznie podważyć przedstawionych przez powódkę okoliczności faktycznych.

Sąd ocenił jako nieistotne dla podstawy faktycznej oraz prawnej rozstrzygnięcia dowody załączone do pozwu jako: załączniki nr 10, 11, 15, 16, 17,18 oraz 22. Powyższe dowody w zakresie okoliczności faktycznych nie wnosiły nic do postępowania. W przypadku natomiast wykładni prawa, w żaden sposób nie wiązały Sądu rozpoznającego przedmiotowe powództwo. Zawierały one bowiem oceny prawne związane z problematyką umów kredytu indeksowanego i denominowanego w ogólności bądź dotyczyły wykładni postanowień umowy, które to czynności były zastrzeżone dla orzekającego Sądu, w żaden sposób nie przyczyniały się do wyjaśnienia okoliczności rozpatrywanego przypadku.

Zeznania świadka W. T. należało uznać jako częściowo przydatne dla ustalenia stanu faktycznego w tej sprawie. Świadek nie pamiętała powódki, pomimo, że składała podpis pod jej umową kredytową. Świadek przedstawiła ogólne procedury obowiązujące u pozwanego związane z umowami indeksowanym do waluty obcej. Z powodu upływu czasu nie była jednak w stanie odnieść się do szczegółów związanych z procedurą zawierania umowy z powódką. Co istotne, W. T. potwierdziła, że pozwany nie przedstawiał swoim klientom żadnych symulacji dotyczących ewentualnych wzrostów kursu waluty. Świadek będąc pracownikiem pozwanego nie miała również wiedzy, na jakiej podstawie pozwany ustalał kursy znajdujące się w tabelach kursowych.

Na podstawie art. 235² par. 1 pkt 2 k.p.c. Sąd pominął pozostałe wnioski dowodowe, w tym o przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego. W ocenie Sądu przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego, było zbędne dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd zważył, co następuje:

W niniejszej sprawie, powódka żądała zasądzenia od pozwanego na jej rzecz kwoty 230.193,72 zł tytułem bezpodstawnego wzbogacenia pozwanego w związku z nieważnością zawartej przez strony umowy kredytu i pobranie świadczeń nienależnych w okresie od 8 marca 2011r. do 11 sierpnia 2016r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi dnia 18 kwietnia 2020r. do dnia zapłaty. Powódka na wypadek nieuwzględnienia powyższego żądania, sformułowała roszczenie ewentualne, w którym domagała się zapłaty 113.277,28 zł tytułem bezpodstawnego wzbogacenia pozwanego w związku z pobraniem środków z tytułu spłaty kredytu w zawyżonej wysokości w okresie od 8 marca 2011r. do 11 sierpnia 2016r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 18 kwietnia 2020r. do dnia zapłaty.

Analizując okoliczności tej sprawy, Sąd doszedł do przekonania, że stosunek obligacyjny, jaki do dnia całkowitej spłaty przez powódkę zobowiązania kredytowego łączył strony procesu był nieważny z uwagi na zawarcie w jego treści postanowień niedozwolonych w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., co miało dawać pozwanemu możliwość narzucenia sposobu ustalania wysokości kwoty podlegającej zwrotowi, a w konsekwencji i wysokości odsetek, a więc głównych świadczeń kredytobiorcy. Powołane przez powódkę klauzule umowne tj. § 2 ust. 2, § 7 ust. 1 umowy oraz § 8 ust. 3, § 9 ust. 4, § 10 ust. 5, 11 ust. 4, § 11 ust. 5, 11, § 12 ust. 3 oraz § 13 ust. 4 Regulaminu, mogą zostać uznane za niedozwolone. Zgodnie z treścią art. 353¹ k.c., strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Jednocześnie zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c., postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (art. 385¹ § 3 k.c.).

Zaznaczyć należy, że pozwany prowadzi działalność gospodarczą w zakresie czynności bankowych. Powódka natomiast zawarła przedmiotową umowę jako osoba fizyczna. W świetle powyższego nie budzi wątpliwości, że powódka w niniejszej sprawie posiada status konsumenta w rozumieniu art. 22¹k.c.

Powódka wykazała w toku postępowania, że wskazane w umowie oraz Regulaminie klauzule nie zostały przez nią uzgodnione z pozwanym, a jej rola w procesie zawierania umowy sprowadzała się w zasadzie do podjęcia decyzji o zawarciu lub nie przygotowanej uprzednio umowy. Jednocześnie wszystkie te klauzule mogą uchodzić za niedozwolone, albowiem przyznają wyłącznie pozwanemu prawo do dowolnego przerzucania odpowiedzialności za ryzyko związane z wzrostem kursu waluty na powódkę. Przede wszystkim konstrukcja waloryzacji znajdująca się w umowie powoduje możliwość narzucenia przez pozwanego wysokości kwoty podlegającej zwrotowi, a w konsekwencji i wysokości odsetek, a więc głównych świadczeń powódki. Ustalenie ich wysokości wiązało się bowiem z koniecznością odwołania się do kursu walut ustanawianych w wewnętrznej, dowolnej i nieznannej powódce tabeli kursów walut obcych. Takie klauzule już od dawna wskazywane są jako abuzywne z uwagi na nieokreślony i nieobiektywny miernik, podług którego następuje ostatecznie określenie wysokości zobowiązania kredytobiorcy, które jest niemożliwe do przewidzenia i obliczenia w chwili zawarcia umowy (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 2018 r., I CSK 628/17). Jednocześnie zaznaczyć należy, że nie ma znaczenia dla dokonywanej oceny to, w jaki sposób pozwany rzeczywiście ustalał kurs w trakcie wykonywania umowy i jaka była relacja tego kursu do kursu rynkowego. Są to okoliczności obojętne na gruncie art. 385² k.c., jak również oceny możliwego naruszenia interesów konsumenta. Istotne jest jedynie, że postanowienia umowy dawały przedsiębiorcy nieograniczoną swobodę w wyznaczaniu kursu waluty, a w konsekwencji – wysokości zobowiązań konsumenta.

Pozwany wykazał natomiast, że powódka podpisała oświadczenia, zgodnie z którymi akceptuje zasady funkcjonowania kredytu indeksowanego, rozumie ryzyko związane ze zmianą kursów walut oraz wynikające z tego konsekwencje. Sąd nie zgadza się z twierdzeniem pozwanego, iż z powyższych oświadczeń złożonych przez powódkę wynika w sposób jasny i nie budzący najmniejszych wątpliwości, że zaciągając kredyt indeksowany do CHF miała świadomość konsekwencji dotyczących zmiany kursów walut oraz ryzyka związanego ze zmianą wysokości raty kredytu.

W orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości, w szczególności w wyrokach z 20 września 2017 r. w sprawie C-186/16 i z 20 września 2018 r., w sprawie C-51/17, podkreślono, że wymogu przejrzystości warunków umownych nie można zawęzać do zrozumienia tych warunków pod względem formalnym i gramatycznym, lecz przeciwnie, z uwagi na to, że konsument jest stroną słabszą niż przedsiębiorca, między innymi ze względu na stopień poinformowania, ów wymóg wyrażenia warunków umownych prostym i zrozumiałym językiem i w konsekwencji przejrzystości musi podlegać wykładni rozszerzającej. Wobec powyższego wymóg, aby warunek umowny był wyrażony prostym i zrozumiałym językiem, należy rozumieć w ten sposób, iż powinien być on rozumiany jako nakazujący także, by umowa przedstawiała w sposób przejrzysty konkretne działanie mechanizmu, do którego odnosi się ów warunek, a także, w zależności od przypadku, związek między tym mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych warunkach, tak by konsument był w stanie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tej umowy konsekwencje ekonomiczne.

Kredytobiorca musi zostać jasno poinformowany, że podpisując umowę kredytu w obcej walucie, ponosi pewne ryzyko kursowe, które z ekonomicznego punktu widzenia może okazać się dla niego trudne do udźwignięcia w przypadku dewaluacji waluty, w której otrzymuje wynagrodzenie. Przedsiębiorca musi przedstawić ewentualne wahania kursów wymiany i ryzyko wiążące się z zaciągnięciem kredytu w walucie obcej, zwłaszcza w przypadku, gdy konsument będący kredytobiorcą nie uzyskuje dochodów w tej walucie. Kwestia ta powinna zostać rozpatrzona w świetle całokształtu istotnych okoliczności faktycznych, do których zaliczają się formy reklamy i informacji stosowane przez kredytodawcę w procesie negocjacji umowy kredytu (Wyrok SO w Szczecinie z 13.07.2021 r., I C 462/20, LEX nr 3198926).

Nieprecyzyjne i dowolne zdaje się odwołanie do bliżej nieznannej tabeli kursów sporządzanej na wewnętrzne potrzeby przez pozwanego. Brak jest jakiegokolwiek obiektywnego miernika według którego można przeliczyć kurs walut. Powoduje to w efekcie nieważność całej umowy kredytowej – zgodnie z treścią art. 58 k.c. Dodać ponadto trzeba,

że umowę należy ocenić jako sprzeczną z zasadami współżycia społecznego i dobrymi obyczajami także i z tej przyczyny, że nawet, gdyby za rzeczywistą przyczynę wytoczenia powództwa uznać nie tyle skutki tzw. spreadu, co sam fakt znacznego wzrostu kursu franka szwajcarskiego, w dniu zawarcia umowy powódka obejmowała swoją świadomością możliwość kilkuprocentowej wyżki i jej skutki. Taka świadomość ryzyka nie obejmuje, w ocenie Sądu, świadomego ryzyka uwolnienia kursu waluty przez kraj emisji i w efekcie wyżki kursu. Na pracownikach banku, jako profesjonalistach, spoczywa obowiązek wyczerpującego wyjaśnienia konsumentowi skutków takich zdarzeń, istoty gwarantowania waluty przez kraj emisji i możliwych skutków jej uwolnienia, w celu uzyskania pełnego obrazu ryzyka i możliwości jego rozważenia. Ponadto, o sprzeczności umowy z zasadami współżycia społecznego, w powiązaniu z powyższymi rozważaniami, świadczy także fakt, że w przypadku tak znacznego, niemożliwego do przewidzenia wzrostu kursu waluty, cały ciężar tego zdarzenia został przerzucony na kredytobiorcę.

Z uwagi na uznanie przez Sąd abuzywności klauzul waloryzacyjnych, konieczne jest (pomimo, że umowa została już formalnie rozwiązana) przeanalizowanie możliwych skutków prawnych, do których prowadziłyby wyeliminowanie ich z umowy stron. Zgodnie z treścią art. 385⁽¹⁾ § 1 zd. 1 k.c., postanowienia te nie wiązałyby powódki i to od momentu zawarcia umowy kredytowej. Powyższe rozstrzygnięcie powoduje, że postanowienia te stają się bezskuteczne wobec niej, lecz jednocześnie powoduje to powstanie pewnego rodzaju „luki” w stosunku prawnym. W związku z tym powstaje problem możliwości uzupełnienia umowy innymi postanowieniami. Z orzecznictwa TSUE wynika, że nic nie stoi na przeszkodzie temu, by sąd krajowy zastąpił nieuczciwe postanowienie umowne przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym. Jednakże orzecznictwo sądów krajowych wielokrotnie potwierdzało, że w polskim systemie prawnym nie istnieją przepisy o charakterze deklaratywnym, które mogłyby „wypełnić” powstałe w umowie braki. Sąd uznał, iż utrzymanie umowy w pozostałym zakresie również nie jest możliwe, ponieważ uniemożliwi to jej wykonanie. Należy zauważyć, że zgodnie z wyrokiem TSUE z dnia 3 października 2019 r. (w sprawie C-260-18), sąd krajowy nie jest również władny uzupełniać powstałej wobec uznania za bezskuteczne niektórych z postanowień umowy luki poprzez odwołanie się do kursu średniego NBP. Orzeczenia TSUE wydane na gruncie porządku prawnego innego Państwa członkowskiego (np. Węgier), nie mogą być wprost przełożone na grunt prawa polskiego, gdzie możliwość sądowej ingerencji w treść stosunku zobowiązaniowego i skutek tego zmiany zakresu praw i obowiązków stron (orzeczenia prawno-kształtujące) jest ograniczona do przypadków wskazanych w ustawie.

W przedmiotowej sprawie powódka dochodziła zapłaty kwoty za wskazany w pozwie okres. Uwzględnienie powyższego roszczenia jest możliwe jedynie po stwierdzeniu, że umowa o kredyt hipoteczny była od początku nieważna. Wobec ustalenia, że umowa bez kwestionowanych klauzul umownych, które Sąd uznał jako abuzywne, nie mogła funkcjonować w obrocie prawnym, stwierdzić należało, że była ona od samego początku nieważna. To z kolei doprowadziło Sąd do przekonania, iż żądanie główne o zapłatę kwoty 230.193,72 zł tytułem zwrotu świadczeń uiszczonych przez powódkę w związku z nieważnością umowy kredytu zasługiwało na uwzględnienie. Zgodnie art. 405 k.c. kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową, ten obowiązany jest do jej zwrotu. Świadczenie spełnione jako wykonanie nieważnej czynności prawnej jako nienależne jest jednym z przypadków tej instytucji (art. 411 k.c.) W sprawie niniejszej mamy do czynienia z nieważnością umowy wzajemnej, przy czym świadczenia stron miały charakter jednorodząjowy (pieniężny). Po jej zawarciu bank wypłacił wskazaną w umowie kwotę na rachunek bankowy powódki. Następnie przez wiele lat powódka spełniała świadczenia odpowiadające określonym w umowie ratom kapitałowo-odsetkowym, dokonując kilkudziesięciu wpłat.

Tego rodzaju sytuacja nakazuje rozważenie zasadności roszczenia głównego o zapłatę z uwzględnieniem przepisu art. 409 k.c., zgodnie z którym obowiązek wydania korzyści lub zwrotu jej wartości wygasa, jeżeli ten, kto korzyść uzyskał, zużył ją lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony, chyba że wyzbywając się korzyści lub zużywając ją powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu. Istota problemu sprowadza się do wykładni sformułowania zużył lub utracił (korzyść) w taki sposób, że nie jest już wzbogacony. Wykładnia językowa nie prowadzi do wystarczającego rezultatu, nakazuje jedynie badać stan wzbogacenia strony, która uzyskała korzyść majątkową. Natomiast nie można jednoznacznie stwierdzić, czy roszczenia stron należy rozpatrywać zupełnie od siebie niezależnie, czy też świadczenie wzajemne należy brać pod uwagę jako element stanu majątkowego strony wpływający na wysokość wzbogacenia. W doktrynie problem ten jest dostrzegany jako spór pomiędzy zwolennikami tzw. teorii dwóch kondykcji (nakazującej

niezależne rozliczenia roszczeń) i tzw. teorii salda (uznającej, że w razie świadczeń wzajemnych istnieje tylko roszczenie wobec tego podmiotu, który uzyskał korzyść o większej wartości).

Zgodnie z zapatrywaniem, któremu wyraz dał Sąd Najwyższy w ostatniej uchwale z dnia 7 maja 2021 r. (III CZP 6/21), w przypadku następczej nieważności umowy jak w sprawie niniejszej, po obu jej stronach występują dwa niezależne od siebie roszczenia o zwrot świadczeń nienależnie spełnionych. Uwzględniając fakt, że powołana uchwała zyskała moc zasady prawnej, a co za tym idzie jako taka stanie się wiążącym elementem orzekania przez Sąd Najwyższy w innych tego rodzaju sprawach, Sąd uznał za zasadne przyjęcie prezentowanego poglądu za w pełni przystające do sytuacji faktycznej, prawnej oraz procesowej w niniejszej sprawie, co skutkowało uwzględnieniem roszczenia głównego o zapłatę, wyrażającego się sumą spłat powódki za wskazany w pozwie okres.

Z uwagi na uwzględnienie roszczenia głównego badanie roszczenia ewentualnego w niniejszej sprawie było zbędne.

Sąd na podstawie art. 410 § 1 k.c. w zw. z art. 405 k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 k.c. i art. 58 k.c. z zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 230.193,72 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 18 kwietnia 2020 r. do dnia zapłaty (punkt 1 wyroku).

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. obciążając przegrywającego pozwanego równowartością poniesionej przez powódkę opłaty od pozwu – 1.000 zł, wynagrodzenia profesjonalnego pełnomocnika – 10.800 zł , powiększonego o opłatę skarbową od pełnomocnictwa – 17 zł. Mając powyższe na uwadze Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 11.817 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt 2 wyroku).

W tym miejscu wskazać również należy, iż w ocenie Sądu nie zachodziły przesłanki przyznania pełnomocnikowi powódki wynagrodzenia w wysokości dwukrotności stawki minimalnej. Pozwy, których przedmiotem są tzw. kredyty frankowe nie stanowią obecnie spraw precedensowych, które byłyby skomplikowane pod względem prawnym i faktycznym. Dodać również trzeba, że w niniejszej sprawie rozprawa została przeprowadzona na jednym terminie , podczas której Sąd przesłuchał powódkę i świadka . W związku z tym stwierdzić należy, iż nie spełnione zostały przesłanki w zakresie zwiększenia stawki minimalnej kosztów zastępstwa prawnego.

SSO Ewa Gatz-Rubelowska

Zarządzenia:

1. odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikom stron;
2. z apelacją albo za 14 dni.